تفسير كلمة التوحيد

لا إله إلا الله

ތައުޙީދުގެ ކަލިމައިގެ ތަފްސީރު

ލިޔުއްވީ: الشيخ محمد بن عبد الوهاب

ތަރުޖަމާކުރީ: أحمد محسن محمد

www.dhiSalafiyyah.net

تَفْسِيْرُ كَلِمَةِ التَّوْحِيْدِ

ތައުޙީދުގެ ކަލިމަތިގެ

ތަފްސީރު

ލިޔުއްވުނީ: الشيخ محمد بن عبد الوهاب

ތަރުޖަމާކުރީ: أحمد محصن محمد

މުޤައްދިމާގެ ބަސް

الحمد لله رب العالمين ، و الصلاة و السلام على نبينا محمد و على آله و صحبه أجمعين.

تَفْسِيْرُ كَلِمَةِ التَّوْحِيْدِ މި ފޮތަކީ އިމާމުއް ދަޢުވާ އަލްމުޖައްދިދު އައްޝައިޚް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބު – رحمه الله – ގެ ކުޑަ ރިސާލާއެކެވެ. ފަހެ ތައުޙީދަކީ الله ތަޢާލާ އެންމެ ލޯބިވެވޮޑިގަންނަވާ ކަމެވެ. الله ތަޢާލާ އެންމެ ލޯބިވެވޮޑިގަންނަވާ ކަމުގެ ތެރެއިން ތައުޙީދަށް ވުރެ ބޮޑު ކަމެއް ނެތެވެ. الله ތަޢާލާ އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރެއްވި ކަމުގެ މާނައަކީ އެކަމަށް ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ އެއްޗެއް ނެތުމެވެ.

މުޙައްމަދުގެ ބޭބޭފުޅުންނަށް الله ތަޢާލާ އެންމެ ފުރަތަމަ ގޮވާލެއްވީ އެއްކަލަނގެ ތައުޙީދަށެވެ. ކަލިމާގެ މާނައަކީ لا إله إلاّ الله ދެކެވޭ ކަލިމާގެ މާނައެވެ. އެއީ އެކި ބަސްބަހުން ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ކަލިމާއެވެ. އަދި އެ ކަލިމާގެ މާނަ ބޭނުންވާ ދަރަޖައިގެ ބޮޑުކަމުން ދެބަސްވުމެއް ނުވާ ކަމުގައިވެއެވެ. އަދި އެކަލިމާ ގެ ދީނުގެ މާނަ ބަޔާންކޮށްދިނުމުގެ ބާރު ދަ ކަން ބަލާކަށެވެ الله ތަޢާލާއަށް އަޅުކަންކުރުމުގެ ޝަރުޠުތަކުގެ އިތުރުން ޤުރުއާނުގައި އަޅުކަންކުރުމަށް އަމުރުކުރައްވާ ތަކެތި ބަޔާންކޮށްދީފައިވެއެވެ. ފަހެ މިކަލިމާގެ ކަލިމާ މި ކަލިމާ ތައުޙީދުގެ މާނަ ބަޔާންކުރުމުގެ މުހިންމުކަމާ ބެހޭގޮތުން ޝައިޚް މި ފޮތުގައި ލިޔުއްވާފައިވެއެވެ. އެއީ މި ފޮތަކީ ދީނުގެ އަސާސީ ކަލިމާ ބަޔާންކޮށްދޭ ފޮތެކެވެ. ފަހެ މި ދީ ކަލިމާ ބަޔާންކުރުމަށް ބޭނުންވާ ކަންކަމާ މި ކަލިމާ އެދުނު މަޤުޞަދު އެނގުމަށްޓަކައި ހުރިހާ މުސްލިމުންނަށް ލާޒިމުވާ ކަމެވެ. އަދި ކަލިމާގެ މާނަ ދެނެގަތުމަކީ ފަރުޟުކަމެއް. الله ތަޢާލާ ވަޙީ ކުރައްވާފައިވާ ކަލާމުގައިވެއެވެ. (فَٱعْلَمْ أَنَّهُۥ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا ٱللَّـهُ ...)

މާނައީ: "ފަހެ الله އީ އެކަލާނގެ ފިޔަވައި ޙައްޤު އިލާހަކު ނުވާކަން އެނގޭށެވެ. އަދި ކަލާނގެ ދެބަސްވުމުގެ ފާފަ ދެނެގަނެދޭށެވެ." (محمد 19)

އެއްގަނޑު ދީނުގައި ދިރިއުޅުމަށް ބޭނުންވާ ބަސްތައް މި ރިސާލާ ދިވެހި ބަހަށް ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ސަބަބުން ފައިދާ ހާސިލުވެދާނެއެވެ. އަދި މި ރިސާލާ الله ތަޢާލާ ޤަބޫލުކުރައްވާ ޢަމަލެއްގެ ގޮތުގައި ލިޔުއްވާށެވެ. آمين.

أحمد محصن محمد

20* صفر *1435

المدينة المنورة

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

(لا إله إلاّ الله) ގެ މާނައާ ބެހޭގޮތުން އައްޝައިޚު މުޙައްމަދު ބިން އަބްދުލް ވައްހާބު ރަޙިމަހުﷲ އާއި ސުވާލެއް ކުރެވުނެވެ. ދެން ވަނީ އެ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ: ﷲ ތިބާއަށް ރަޙްމަތް ލައްވާށިއެވެ! ތިބާ ދަންނަވަންނާއެވެ! މި ކަލިމަ (لا إله إلاّ الله) އަކީ ކުފުރާއި އިސްލާމްކަމާއި ދެމެދު ފަރަގު ކުރާ ކަލިމައެވެ.

މި ކަލިމައަކީ ތަޤްވާގެ ކަލިމައެވެ. އަދި އެއީ ކަނޑައެޅިގެންވާ އުރުވަތެވެ. އަދި މި ކަލިމަ އަކީ އިބްރާހީމް ޢަލައިހިއްސަލާމް އެކަލޭގެފާނުގެ ދަރިފަސްކޮޅުގައި ދެމިގެންވާ ކަލިމައެއް ކަމުގައި ލައްވާ ކަލިމައެވެ. އެއީ އެބައިމީހުން ﷲ ގެ ޙަޟްރަތަށް އެނބުރި އައުމަށް ޓަކައެވެ.

[އިމާންވުމަށްޓަކައި] މިކަލިމަ ދަސްކުރުމުގެ މުހިންމުކަމަކީ އޭގެ މާނަ އެނގުމާއި ނުވާ ޢަމަލުކުރުމުގެ ކަމެއް ނޫނެވެ. ފަހެ މުނާފިޤުން މި ކަލިމަ ކިޔައެވެ. އެހެން ނަމަވެސް އެބައިމީހުން ހިތުގެ ފުންމިނުން ނުޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކާފިރުންނަށްވުރެ ތިރީގައެވެ. ﷲ ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. (إِنَّ ٱلْمُنَـٰفِقِينَ فِى ٱلدَّرْكِ ٱلْأَسْفَلِ مِنَ ٱلنَّارِ...) މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން، މުނާފިޤުން ވާނީ، ނަރަކައިގެ އެންމެ ދަރަޖައިގަ ތިރީގައެވެ." (النساء 145) އެ މުނާފިޤުންނަކީ ނަމާދުކުރާ އަދި ސަދަޤާތް ދޭ ބައިމީހުން ކަމުގައި ވީމާ އެކުވެސްމެވެ.

އެހެންކަމުން މިކަލިމަ ކިޔުމުގެ މުރާދަކީ މި ކަލިމައިގެ މާނަ ހިތުން ޤަބޫލުކުރުން ދަންނަން މިކަލިމަ ދުލުން ކިޔުމެވެ. އަދި މި ކަލިމައިން ލާޒިމްކުރާ މި ކަލިމައިގެ އަހުލުވެރިންނަކީ ލާޒިމުވެއެވެ. އަދި މި ކަލިމައާއި ޚިލާފު ބައިކަނޑުމަކީ އެއްޗެއް ނޫނެވެ. ނަބިއްޔާ ޞައްލައްލާހު ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވާ ގޮތުގައިވެއެވެ. (مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ مُخْلِصًا...) މާނައީ: "لا إله إلاّ الله އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި ކިޔައިފި މީހާ..." އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ.

(...خَالِصَةً مِنْ قَلْبِهِ...) މާނައީ: "އެ މީހެއްގެ ހިތުން އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު އެކަލިމަ ކިޔައިފި މީހާއެވެ." އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. (...صَادِقًا مِنْ قَلْبِهِ...) މާނައީ:"އެމީހެއްގެ ހިތުން ތެދުވެރިކަމާ އެކު އެކަލިމަ ކިޔައިފި މީހެކެވެ." އަދި އެހެން ހަދީޘެއްގައި ވެއެވެ. (مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللهِ...) މާނައީ: "لا إله إلاّ الله ކިޔައި الله ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރެވޭ އެހެން ތަކެއްޗަކަށް ކާފިރުވެއްޖެ މީހާއެވެ."

އަދި ގިނަ ބަޔަކު މި ޝަހާދަތާ ގުޅޭ ޝަރުތުތަކާއިވާޖިބުތަކަށް ދަލީލުތަކުގެ އެތަން ބަޔާންކޮށްދީފައި ވާރިދުވެގެން އަޑުއިވިފައެވެ.

ދެންފަހެ ތިބާ ދީނީއަޚުންނޭވެ! މިކަލިމަ އަކީ ނަފާ ކުރުމަކާއި ޤާބިލު ކުރުމެކެވެ. الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތްތަކަށް އަޅުކަންކުރުން ނަފީކުރުމެވެ. އަދި ތައުޙީދުގައި ރަސޫލުބޭކުރިނަން އަޅުކަން ކުރުންވެސް ނަފީވެގެންވެއެވެ. އެއީ މުޙައްމަދު ރަސޫލުﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމާ ކުރުމަކީ ވިދާޅުވުމެވެ. އަދި މަތީގައިވާ ތަކުރާރުކުރުމުގެ ޞިފަތައް ޢަލައިހިއްސަލާމް ކުރުމަކީ ވިދާޅުވުމެވެ. ދެން ތިޔަބާ ނަފީއެކުރުންނާއި ޤަބޫލުކުރުމުގެ ޝަރުޠެއް ވެސް ވެއެވެ. ތާއީދު ކުރުމަށް ބަޔާންވެގެންވާ ޚާއްޞަ ސިފަތައް އެކުވެގެންވެއެވެ. އަދި އަޅުކަންތަކުގައި الله ތަޢާލާއަށް އެކަނި އަޅުކަންކުރުން ފަރުޟުކުރެއްވިއެވެ.

މިކަންތައް ތިބާއަށް ފެނުނު ފަރުޟުކުރުމުގައި ވަހީނުމަ الله ތަޢާލާ އެއިލާހުގެ ނަބިއްޔުންނަށް ފަރުޟުކުރެއްވި ދީނުގެ މުޢުޖިޒާތުގެ ސިފައިން ރަސޫލުންނަށްބާއްޖަވެރިކުރެއްވި ކަލިމަތުގައި ވިދާޅުވި މުޙައްމަދު ރަސޫލުﷲ ޢަލައިހިވަސައްލަމްއާއެކު ޢަޤީދާ ޢަލައިހިއްސަލާމް އާއި އެހެންވެސް ފަރާތްތަކަން ނިސްބަތްވުން ނަފީކުރުމުގެ ފަރާތްތަކާން ދީނާ މިސްކީން ހުއްޓެވެ.

ދެންފަހެ ތިބާ ދީނީއަޚުންނޭވެ! އުޞޫލުއްދީނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ޒަމާނުގައި [ޝައިޚުގެ ޒަމާނުގައި] ތިބި އާއްމުން "ސިއްރު" ނުވަތަ "ވިލާއުތު" އޭ ކިޔައެވެ.

އިލާހުގެ މާނައަކީ އެ މީހެއްގެ ހިތުގައި "ސިއްރު" ދެނެގަތުމުގެ ބާރު އެކުލެވޭ ވަޒީފާތަކާއެވެ. [މިތާނގައި ޝަރީޢަތުގެ މުރާދަކީ އެބައިމީހުން ވަލީވެރިން އިލާހުންތަކަކަށް ހަދާ ވާހަކައެވެ. އަޅުކަންކުރެވޭ ކަންތައް ފަރާތަކީ އިލާހުކަމެވެ.] އާއްމުން މި މީހުންނަށް ކިޔައި އުޅެނީ "އަލްފަޤީރު" ނުވަތަ "އައްޝައިޚު" އެވެ.

އަދި އާއްމުން މި މީހުންނަށް "ސައްޔިދު" އަދި މިފަދަ އެހެން ނަންތައްވެސް ގޮވައި އުޅެއެވެ.

ސަބަބަކީ އާއްމުންނަށް ހީކުރެވިފައި އެހެން ގޮތުގައި الله ގާތްވާ މަޤާމުތަކުގެ ތެރެއިން ޒިޔާރަތްތަކާއި މި ވަލީވެރިންގެ ގަބުރުތަކުން ދުޢާކުރާ މީހުން އިލާހު ކުރާ ކަމެވެ. الله ގާތްވާ ތަރުތީބުގެ ވަސީލަތަކީ މަޤާމު އެ ވަލީވެރިންނަށް ދުޢާކުރުމެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ހިތައްގޮތަށް ކަން ވާނީ... ބަދަލުގައި ޢިބާދަތް ކުރަނީ، އެބައިމީހުންގެ ހިތައްސިން ވަސީލަތް އަދުގައި الله އާއި އެބައިމީހުންނާ ދެ މެދުވެރިންނަށްޓަކައި އެބައިމީހުން ދުއާކުރާ الله ތަރުތީބުގައި ވާކަމަށެވެ.

ފަހެ މި ޒަމާނުގައި ޝިރުކުގެ އަހުލުވެރިން އުޅަނީ ވިސްނުމެއްނެތި الله އާއި ދެމެދުގައިވާ މެދުވެރިންނަށްޓަކައި ބަނީ މީހުންނަށް [ވަލީވެރިންނަށް] ކިޔާ ނަމުން ހިތަށް އުޅޭނީ އިލާހުންނެވެ. ފަހެ މެދުވެރި ކުރާ ވަރުގަދަ އިލާހުކަވެ. އެހެންކަމުން މީހާގެ ދުލުން (لا إله إلاّ الله) ކިޔާލުމުން އެކަމެއް ނުވާ ކުރަހި އެ ހުރިހާ މެދުވެރިންނަށްޓަކައެވެ.

ފަހެ މިކަންތައް އެހެން ފިޔަވަ ގޮތަކީ އެނގޭނީ ބިއާ ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތް ދެ ކަމުގެ އެނގެން ހުރިތޯއެވެ.

ފުރަތަމަ: ނަބިއްޔާ ޞައްލަ الله ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ އެބައިމީހުން ހަނގުރާމަ ކުރައްވަމުން އެބައި މީހުން ޤަބޫލުކުރީ އެބައިމީހުންގެ މުދާތައް ހަލާލުކަމުގައި އެބައިމީހުންގެ އަނބިން އަޅުވެތި ކުރައްވާ ކާފިރުންނަށްވެސް الله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ރުބޫބިއްޔާ އަށް އިޤްރާރުވިއެވެ. الله

ފިޔަވައި ޚަލްޤުކުރައްވާ ، ރިޒްޤުދެއްވާ، ކަންތައްތައް ތަދުބީރުކުރައްވާ އެހެންފަރާތްތައް ނުވާކަމަށް އެބައިމީހުން އިޤްރާރުވެއެވެ. الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. (قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَـٰرَ وَمَن يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ مِنَ ٱلْحَىِّ وَمَن يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ ۚ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّـهُ ۚ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ). މާނައީ: "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުންނަށް އުޑުންނާއި، ބިމުން ރިޒްޤުދެއްވަނީ ކާކުހެއްތޯއެވެ؟ ނުވަތަ އިވުމާއި ފެނުން މިލްކުވެގެންވަނީ ކާކަށްހެއްތޯއެވެ؟ އަދި މަރުވެފައިވާ ތަކެތިން، ދިރިތަކެތި ނެރުއްވައި، ދިރިތަކެތިން މަރުވެފައިވާ ތަކެތި ނެރުއްވަނީ ކާކުހެއްތޯއެވެ؟ އަދި އެންމެހާ ކަންތައް ތަދުބީރުކުރައްވަނީ ކާކުހެއްތޯއެވެ؟ ފަހެ، އެއުރެން ބުނާނެއެވެ. (އެއީ) الله އެވެ. ދެން ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން (އެކަލާނގެއަށް) ތަޤުވާވެރި ނުވަނީހެއްތޯއެވެ؟" (يونس 31)

އަދި މި ކަމަކީ މީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެކެވެ. އެއީ މާތް ނަބިއްޔާ ސައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ އެބަޔަކާއި ހަނގުރާމަކުރެއްވީ ކާފިރުން الله ތަޢާލާގެ ރުބޫބިއްޔަތަށް އިޤްރާރުވާކަމުގައިވީނަމަވެސް އެބައިމީހުންނަށް އިސްލާމް ދީނަށް ނުވަދެވުނު ކަމުގެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ލޭއާއި މުދާވެސް ހުރުމަތްތެރިވެގެން ނުވެއެވެ. އެބައިމީހުން ސަދަރަޤާތްވެސް ކުރެއެވެ. އެބައިމީހުން ބައްދުވެސް ކުރެއެވެ. ޣަނީމާވެސް ކުރެއެވެ. އަދި الله އަށް އަޅުކަންވެސް ކުރެއެވެ. އަދި الله އަށް ޙައްޖުވެސް ބައެއް ޢިބާދަތްތަކުގައި އެބައިމީހުން ދުޢާކުރެވެސް ވިއެވެ.

އެހެންކަމުން އެބައިމީހުންނަކީ ކާފިރުންނެވެ އެބައިމީހުންގެ ލޭއާއި މުދާ ޙަލާލުވާ އެހެން ކަމަކާ ހެދުނެވެ. [މިއީ އެނގެންޖެހޭ ކަމުގައި ޝައިޚު ކުރީގައި ވިދާޅުވެފައިވާ ދެ ކަމުގެ ތަފްސީލު ދެވަނަކަމެވެ.] އެއީ އެބައިމީހުން الله ތަޢާލާގެ ރުބޫބިއްޔަތު އިޤްރާރުވިއަސް އެކަމާއި ތަވްޙީދު ރުބޫބިއްޔާ އަށް އެއްކޮށް އީމާން ނުވެވުނެވެ.

ތަވްޙީދުލް އުލޫހިއްޔާ އަކީ الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް ދުޢާ ނުކުރުމެވެ. އަދި الله ފިޔަވައި އެހެންފަރާތަކުން ހެވަރު އެދި އުއްމީދު ނުކުރުމެވެ. އަދި الله އާއި ޝަރީކު ނުކުރުމެވެ.

ދުނިޔޭގައި ޙައްޤުން ﷲ ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތެއްކަސް އަޅުކަމެއް ނުލިބޭނެއެވެ. ﷲ ފިޔަވައި

އެހެން ފަރާތެއްކަސް ދުއްރާން ނުކުރެވޭނެއެވެ. ﷲ ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް ނަދުރު ނުބުނެވޭނެއެވެ. އަދި

ކެތްކުރުވުމާއި މާތްކުރުމާ ކަމުގައި ވިސްނާވެއެވެ. އަދި ﷲ ޢިބާދަތް ނަބީބަކުރުން ކަމުގައި

ވިސްނާވެއެވެ. އެހެންކަމުން ދުނިޔޭގައި ޙައްޤުން ﷲ ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކުން މަދަދު

އެދުމަކީ މިހާ ހަމަކަންތަކުން ކުރުވިދާނެކަމެއް ނޫނެވެ. އަދި މިފަދަ އެހެނިހެން ކަންކަން ބައްޕަދުވާ

އުޅުއްވާ ބަރަހަނާއެވެ.

ޒިޔާރަތް ބުނާ ކަމުގައި ވަނީމަ ރަސޫލުﷲ ޞައްލައްލާހު ޢަލައިހި ވަސައްލަމް އެބަޔަކާއި

ހަމަޖެހުމަ ކުރެއްވި މުޝްރިކުން ސާފުކޮށްދިން ދީނުކުރުމުން ގެންދިޔައެވެ. މިގޮތުން

މަޝްހޫރު ކަމުގައި އިލާ އަޅުކަމުގެ އިކުރާމްވާ ތަޖުރިބާ ޔަޤީނާއި ތަޢާރަފްކުރާގޮތާއި

މަސްދަރުތައް ބަރަހަނާއިން އެހެނިހެން ބަޔަކުން އެބައޮތުން ދީނުކުރުމުން ގެންދިޔައެވެ.

އެހެންކަމުން އެބައޮތުން ކުރުމަށް ޖެހުނީއެވެ. ﷲ ބިލާއިލާހީ ޒިކުރު ކުރުމަށް ފަރާތަކާއި

ރަޙްމަތުއްދެއްވާ ފަރާތަކާއި ކަންބޮޑުވުން ބަދަލުކުރުމާ ފަރާތަކުން އުފައްދަމުން އިމާނިއްޔަތުގެ

ވިސްނެވެ.

ބިލާދަށް މިކަންބުން ޖެހިލުއްވި ކަމުގައި ވަނީމަ ބިލާދުގެ (لا إله إلاّ الله) ގެ މާނަ

ޖެހިލުއްވިއެވެ. އަދި ނަބީއްޔާ ނަބީބަ މަޤާމުގައިވާ އެދުމުން ނަސީޙަތް ދުއްރާން އަދި ދީނުކަރ

މިކަމު ނަބީބަ ދުނިޔޭގައި ޙައްޤުގަ މަދަދު އެދުމަކީ މިކަމު ފަރާ ހަމަ ކަށަވަރުން

ޔަޤީނުކުރިއަށް ބަރަހަނާއެވެ. އަދި މިއީ ރަސޫލުﷲ ޞައްލައްލާހު ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ގެ

ކަލެއްގެ މަޤާމު މުޝްރިކުން ޖެހިލުއްވި އިމާނަށް ހަމަޖެހުމަކުރުއް ކަލެއް.

ފަރާ މުޝްރިކުންގެ ބަރަހަނާ މިކަމު މިދަދުކަމުން ބަލައިލާހުއެވެ: ﷲ އަދި ޒިކުރުކުރުމާއި ރަޙްމަތުދެއްވާ

ފަރާތަކާއި ކަންބޮޑުވުން ބަދަލުކުރުމާ ފަރާތަކުން އަރުވާލާނަން ޖެހިލުއްވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް

އެ ބިލާދުނަށް ﷲ އާއި ކަލެއްކުރުމުގެ ބަދަލު. އަދި އަރުވާލާނަން އެ ބިލާދުގެ

ޖަރާމުން [ބާޤީބުލްއަޤްދުލްމުގައި] ދުޢާކޮށް އެ މީހުންނަށް ސަލާމްދެއްވުން އެމީހުންގެ ކިބައިން ރަޙްމަތާއިރަޙުމަތުން އެދި މުސްތަޙައްބުކަމުން އެމީހުންގެ ކިބައިން މަޢާފަށް އެދުމެވެ.

އަހަރެމެން މިހާރު ބޭނުންވަނީ الله ގެ ރަސޫލާގެ ދަރިކަލުން އުފާކުރެއްވި ޒިޔާރަތްކުރުން އެއިރުގެ ރަސޫލާގެ އަހަރެމެންނަށް ޝަރީޢަތުގެ ދީބުރެވެ. އެހެން ނޫނަސް الله އަދި ހަމަދެއްވާ ޒިޔާރަތާއި ދީނުގައި ޒިޔާރަތާއި ކަންތައްތައް ތަޤުލީދު ކުރާއިރު ޒިޔާރަތް އަހަރެމެންނަށް އެނގެއެވެ. ދަނެގަނ އެގެ ޤަބުރުގައި ތިބޭ ބޭނުނެވެ. ތިބޭގެ ތި ވާހަކައި އަދު ޤަބުރުގައި އެނބުރި އެއްފަދަވެގެންވާ މީހުންގެ މަޖުލިސްގެ ވާހަކައެވެ!

ފަހު ހަމަކަތަފަރުން އެމީހުންނެވެ ދުޢާކުރުމުން ގެންދިޔައީ ދީނާ އަޅުއްކަމުގެ ޢިބާދަތުގެ ބައިވަރު ކަންކަމާއި މަޤާމުތަކާއި ވަސީލަތްތަކެވެ. އެމީހުން އެކަމުން ބޭނުންވީ الله ގާތްވުމަށް ބަލައިގަތުމަށް ބަސްބުނުމަށް ވީ ވަކިއިރުގެ ބަހެވެ. (وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ) މާނައީ: "އަދި އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެހެން ބޭނުން ކުރާ އެހެން ތިމަންމެން ބޭނުމެވެ. الله ގެ حضرة އަށް ތިމަންމެން ކުއްލިއަކަށް ގާތްކުރުމަށް މެނުވީ، ތިމަންމެން އެއްޗެހިތަކަށް އަޅުކަން ނުކުރަމެވެ." (الزمر 3) އަދިވެސް الله ހަމަ ވަކިކަމެއް ބާވައިލައްވައެވެ. (وَيَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمۡ وَلَا يَنفَعُهُمۡ وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ) މާނައީ: "އެއުރެން الله ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރަނީ، އެއުރެންނަށް ގެއްލުމެއް ނުދެވޭ، އަދި އެއުރެންނަށް މަންފާއެއް ނުދެވޭ އެއްޗެއްކަމެވެ. އަދި އެއުރެން ބުނެތެވެ. މި އެއްޗެހި، الله ގެ ޙަޟްރަތުގައި ތިމަންމެންނަށް ޝަފާޢަތްތެރިވާނޭ އެއްޗެހިތަކެވެ." (يونس 18)

ފަހު ދިޔަ ޒިޔާރަތްތަކަށް ވަރަށް ބައެއްޗެހި ޝިރުކުގެ ކަމެއްގައި ވަރަށްގަދަ ، ކާފިރުން الله ހަމައެކަނި ކޮށްދިނުމުގެ ހިތްވަރާއި ތިބެނުން އެނގިގެންދެއެވެ. ފަހު އަދި ޒިޔާރަތްކުރުމުގައި ރަސޫލާގެ ކަމެއްގައި ވަޙީދުކުރުމަށް ޝަރީޢަތުގައި الله ހަމައެކަނި އެކަލާނގެ އަޅުކަމެވެ. އެކަމުގައިވެސް އެމީހުން ދިރިއުޅުމާ ބެހޭ އަދި ގިނަ އިޢުތިޤާދުގެ މަޤާމާއި ބަސްބުނުމުގައި

ވަޙީވެރިންނަށް ދުޢާކުރަމުންނެވެ. އެމީހުންގެ މަޤްޞަދުކަމުގައި މި އެއްޗެހިތަކަކީ ﷲ ތަޢާލާއާއި އެމީހުންނާއި ދެމެދުގައިވާ މެދުވެރިންތަކެއް ކަމުގައި ހެދުމެވެ. އަދި އެ އިލާހުގެ ބަދަލުގައި އެ ފަރާތްތަކަށް އެމީހުންނަށް ޝަފާޢަތްތެރިވުމަށްޓަކައެވެ. އަދި ކާފަރުންގެ ތެރޭގައި (ޔަހޫދީން ތެރޭގައި ނަސާރާއިންގެ ތެރޭގައި) ﷲ ތަޢާލާ އަށް ދަރިއާ ދުވާލު އަޅުކަންކުރާ މީހުން ވެއެވެ. އެމީހުން ދުނިޔޭގެ އެދުންތަކާއި ދުނިޔަވީ ޝަހުވަތްތަކާ އެމީހުންނަށް ލިބޭ އުއްމީދުވެސް މިކުރާކަރުގައި ނުވާ އެހެން މީހުންނަށް ބަދަލުވެއްޖެއެވެ. އަދި މިސްކީނުންނާ އެހާކަށް ދުރުހަމަވެ އުސޫލުތަކުގައި "ބަދަލުވުން" އެ ކަމާ ތަންބަން އަދައިގެން އެތަންތާނގައި އަޅުކަންކުރަން ފެށިއެވެ. މި ހުރިހާ އަޅުކަންކަމާ އެހީވެސް އެ މީހުންނަކީ ކާފަރުންނެވެ. ﷲ ގެ އިރާދަފުޅުންނެވެ. ނަބިއްޔާއަށް އަބަދަށް ދާއިމަށް ދުނިޔެއަށްވާ ގޮތުގައި ބަޔާން ބަޔާންކުރެވެ. ސަލަފުބަޔާ އިސްލާ ބަލައިލުމުން ހާއި ވަޙީވެރިންގެ ތެރެއިން އެހެން މީހުންނާއި ދުރު އެމީހުންގެ އަޚްލާޤު ބިނާކުރުމާ ބާރުގޮތްތަކާ ސަލަފުންނެވެ. އަދި އެމީހުން އެ ބޭކާރުކުރުން ދުޢާކުރުން އަބަދުވެރިކަމަށް ޒުހުދުބާނީ ކަމުދާއި ހަދައެވެ.

މީގައިވާ ކަންތައް ބިދާއަތް ބަޔާންވެ އެނގިދުން ބިޔާގެ ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު ޞައްލައްﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ބަޔާން ގޮތުގައި އިސްލާމްދީނުގެ ބިދާވާ ކާފަރުކަން ބިދާއަތް އެނގިގެންދާނެއެވެ. އަދި މިޙާލަތުގައި މީބީ ކިނަ މިސްކީނުން އެ ދީނާއި ދުރުވެފައިވާކަން ބިދާއަތް އެނގިގެންދާނެއެވެ. އަދި ނަބިއްޔާ ޞައްލައްﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަގެ މި ޙަދީޘްގެ މާނަ ބިދާއަތް ވިސްނިގެންދާނެއެވެ. (بَدَأَ الإِسلاَمُ غَرِيْبًا وَ سَيَعُودُ غَرِيبًا كَمَا بَدَأَ) މާނައީ:
"އިސްލާމްދީން ފެށިގެންއައީ ބީރައްޓެހި ގޮތުގައެވެ. އަދި މި ދީން ފެށިގެންއައި ގޮތަށް އެނބުރި ބީރައްޓެހިކަމަށް ރުޖޫޢަވާނެއެވެ."

ފަހެ އަޅުގަނޑުގެ އަޚުންނޭވެ! ﷲ އަށްޓަކައި ބަލާށެވެ! ތިމާބައިމީހުންގެ ދީނުގެ އަސްލުގައި ހިފާށެވެ. ފަހެ މި ދީނުގެ ފުރުމަތިވެސް އަދި ނިމުމަތިވެސް އަދި ބިންގަލަތިވެސް އަދި އެންމެ

އަޅުކަންކުރުވޭ ޙައްޤުގޮތުގައި ފިޔަވައި ތަޢާލާ الله އެވެ. شهادة أن لا إله إلاّ الله ދުނިޔެވެސް

އިލާހަކު ނުވާކަމަށް ހެކިވުމެވެ. ފަހެ މި ކަލިމައިގެ މާނަ ތިޔަބައިމީހުން ދަސްކުރަންވާނެއެވެ. އަދި

މި ކަލިމައިން ތިޔަބައިމީހުން ފައިދާކުރާނެއެވެ. އަދި މިކަލިމައިގެ އަރުކާނުތަކާއި ތިޔަބައިމީހުން

ފައިދާކުރާނެއެވެ. އަދި ކިޔައިދޭ ދުނިޔޭގައި މިތި ބަލާކަ ކަމުގައިވިޔަސް މި ކަލިމައިގެ އަރުކާނުތަކާއި

ތިޔަބައިމީހުންގެ އަޚްލާޤުތަކުގައި ހަދާނެއެވެ. އަދި ޖުމްލަކޮށްގެން [الله ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރުވޭ އެހެން

ފަރާތްތަކެއް] ތިޔަބައިމީހުން ނަފީކުރާށެވެ. އަދި [އެފަރާތްތަކަކީ ބާޠިލްތަކެކެވެ އެ ފަރާތްތަކަކީ އަޅުކަމާ

އަޅުކަންތަކަކީ ޙަޤީގަތުގައި ބާޠިލް ކަމުގައި ވިލާސްކަމާ] އެފަރާތްތަކާއި އެފަރާތްތަކުން ބަރީއަވާށެވެ.

އަދި އެފަރާތްތަކަށް ޝިރުކު އެފަރާތްތަކުގެ ދީނުގައި ޤަބޫލުކުރާ ނުލަވާ އެފަރާތެއް ކާފިރުންކުރާ

މީހުންނަށް ނުލަވާ އެފަރާތްތަކަށް ވިލާސްކަށް ބަރާބަރު ނުކީ ނުލަވާ ވިލާސްކަމާ އެފަރާތްތަކުގެ

ވަކާލަތު الله ނިޢުމަތްތަކާ ބޯޗި މީހުންނަކަށް ވިސްނައިދިނުމަށް ބަރީއަވާށެވެ. ފަހެ އެފަރާތްތަކުން

ބޮޑު މީހާ الله ގެ ފާރުވާތަކަށް ދެނެ ހަމަޖެހިލާން ކަނޑައަޅަތެވެ. ފަހެ الله ވަނީ އެފަރާތްތަކާއި

(ޖިބްރީލުންނާއި) ބައިގެއީން އެ މީހާ ވަކީލު ޤަލްބެއްގައި ވަރަށްބޮޑަށެވެ. އެހެނީ އެއިލާހު ވަނީ އެ

ފަރާތްތަކަށް ކާފިރުވާ އެފަރާތްތަކުގެ ކިބައިން ބަރީއަވުން ފަރުޟުކުރައްވާފައެވެ. އެއީ އެނގޭ

އެއްބަސްވި އެއްބަޔާ މީހުން ކަމުގައިވިޔަސްމެވެ. އަދި ދުރުހެލިކަމުގައި ވިޔަސްމެވެ.

ފަހެ الله އަޅުކަމާއި ބުނަމެވެ! އަޅުގަނޑުގެ އަޚުންނޭވެ! ފަހެ الله އެއްކަލައުވެރިކަ ކުރުމުގައި

ބާރަށް ހިފަހައްޓާށެވެ. ބިނާކުރެވުނުގެ ރައްބާއި ބިނާކުރެވުން ބައްދަލުކުރައްވާ ބިނާކުރެވުންތަކަ

އެއިލާހަށް ޝިރުކުކުރާ ބަޔަކަށް ނުވުމަށްޓަކައެވެ. ޔާ الله! އަޅުގަނޑުމެން މުސްލިމުންކަމުގައި ވާ

ހާލު އަޅުގަނޑުގެ މަރު ގެންނަވާނދޭވެ. އަދި ޞާލިޙުންނާއި އަޅުގަނޑު ޙައްވާނދޭވެ.

އަދި އަޅުގަނޑު ނަންމާރާނީ މުޙައްމަދުގެ ކުރިން ވަކާލަތު ރަސޫލުالله ޞައްލަﷲ

ޢަލައިހިވަސައްލަމަ އާއިލާއިގެ ރަސޫލުރާފުޅުކަތުގެއީ މުސްލިމުންގެ ކުރިކަމާޙުމު ޞަޙާބީން ދީނުގައި

ހާލަތުކުރެނވެ. الله ތަޢާލާ ވަރިކަތުގެފަހީވެއްވައެވެ.

(وَإِذَا مَسَّكُمُ ٱلضُّرُّ فِى ٱلْبَحْرِ ضَلَّ مَن تَدْعُونَ إِلَّآ إِيَّاهُ ۖ فَلَمَّا نَجَّىٰكُمْ إِلَى ٱلْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ ۚ وَكَانَ ٱلْإِنسَـٰنُ كَفُورًا) މާނައީ: "އަދި ކަނޑުމަތީގައި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދަތިބާރު ޖެހިއްޖެ ހިނދަކު، ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކުރި ހުރި ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން، އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އަނބުރާ ފަރާތައް ގެއްލިގެންދެއެވެ. ފަހެ އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުން ސަލާމަތްކުރައްވައި، އެއްގަމަށް ގެންދަވައިފިނަމަ (އެކަލާނގެ ފިޔަވައި) ތިޔަބައިމީހުން ފުރަގަސްދީ ހިނގައިދެއެވެ. ނިޢުމަތްތަކަށް އިންކާރުކުރުން، ދެކޮޅުވެރިވާ މީހަކު ކަމުގައި އިންސާނާވެއެވެ." (الإسراء 67) ފަހެ މި އާޔަތުގައި الله ތަޢާލާ ކާފިރުންނާއި ބަޔަކުން މި އަންގަވާފައި މިވަނީ އެމީހުންނަށް ގެއްލުމެއް އައިސް ކުރިމަތިވުމުން އެމީހުންގެ ބޭނުންތަކާއި ޝިއުޚުންގެ އަރިހުން [މަދަދަށް އެދި] ދުޢާކުރުން ދުރުކޮށް ވާހަކައެވެ. އަދި الله އަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު އެއްވެސް ޝަރީކަކު ބައިވެރިކުރުމެއްނެތި ދުޢާކޮށް މަދަދަށް އެދުނެވެ. އަދި އެމީހުން ގެއްލުމުން ސަލާމަތްވެ ކަނޑުއަޑިން ފަސޭހަވުމުން އަނބުރާލާފައި الله އަށް ޝިރުކު ކުރަންފަށައެވެ.

އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ޒަމާނުގެ މުޝްރިކުން ޢަމަލުކުރާގޮތް މިބާރަށް ފަސާދަވެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ބައެއް މީހުން އެމީހުންނަކީ ދިމާވާ ހުރިހާ ކަމުގައި ދުޢާވާ ކާކުކަމުގައި ބަލައިގަންނަނީއެވެ. އެމީހުންގެ ހާބަރުގައި ޝިރުކުކުރާ ކަސްތަކެއްވެއެވެ. އަދި އެކަކުކަމުގައި ގަދަވެރި މަސައްކަތްކުރައްވައެވެ. އެބަސް ނަމަވެސް އަ މީހުންނަކީ ގެއްލުމެއް އައިސް ކުރިމަތިވާ ހިނދު އެމީހުން الله ފިޔަވައި އެހެން ބަޔަކަށް ދުޢާކުރާ ކަމަށް ވަނީއެވެ. މިގޮތުން މިސާލަކަށް: މަދުރަސާ އަލީ-ކަރީމު [ރިޟްވާން 3 ވަނަ ޚުތުބާގައި އަލިހާރަކުރައްވާ ޢިލްމުވެރި ބޭކަލެއް] އާއި އަބްދުލްޤާދިރު ޖީލާނީ [ރިޟްވާން 7 ވަނަ ޚުތުބާގައި އަލިހާރަކުރައްވާ ޢިލްމުވެރި މަޝްހޫރު ޢިލްމުވެރިއެއް] އަދި އެހެންމީހުން މަޤާމުގައި ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން [އަލީމާ ރަސޫލުالله އަސްލުގެ ބަދަލު] ޢަލީދު ބަދަވީ ހުސައިން ބްނު ޢަލީގެ ބަދަލު އަލްވާލް -ރަސޫލުالله އަސްލުގެ ޤަރީބަކު- އާއި އެހެން ވެސް މަޤާމުބޭކަލުން ކުރިމަތިން މުޅި ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު ސައްލަﷲ

އެއަށްވުރެ އަދި الله المستعان! ދުޢާކުރައްވެ. އެދި މަދަދަށް އަރިހުން ވަސީލަތްތަކާ އެދިއި

މަދަދަށްއެދި ކިބައިން މާރިދުންގެ ކާފިރުންނާއި ބިދުޢަތުންނާއި އަހުލުލްބިދުޢަ އެއި ބޮޑުކަމެއް ނު ކަމެވެ.

(ވަކިން ނޫން ހަމައެކަނި ވެސް ގަބޫލު) ހަމައެކަނި އެއީ ސަލަފުން ބިދުޢަތް ވެ. ދުޢާކުރައްވެ.

ދެމިއޮތުމަށް ސަލަފުންގެ ގަދަރު ވާން [ދުޢާކުރައްވެ. ހަމަޖެހިލާހަސް ދުރުސް އެއް

ޢަމަލު ކިބައިން ގެވެސް ދުއްތުރުން ދުރުހެލި ބިދުޢަތުން ދެކޭ ބޭފުޅުން.]

و الله اعلم.

الحمد لله أولا وآخرا، وصلى الله على خير خلقه: محمدا وعلى آله، وصحبه أجمعين. آمين.